

Het betreft echter een op zichzelf fraai register, dat zich als basis voor de Cornet goed staande weet te houden. De tamelijk donker gehouden maar naar meer streek veranderende Praestant is aanmerkelijk zachter dan de Octaaf 2 voet; men vraagt zich af waarom de 2 voet hier zoveel sterker geprononceerd moet worden. De tongwerken zijn mooi van kleur, waarbij de Sordun als beste uit de bus komt op het punt van de klankafwerking. Het register werkt al snel als een kleine Fagot met mooie donkere bastonen. De kleur van de Trompet 2 voet doet 18e-eeuws Gronings-Oostfries aan. De Vox humana zou eigenlijk nog wat beter afgewerkt kunnen worden. Tezamen met de in dit orgel heel fraaie Fluit 4 voet en tremulant levert dit register gemiddeld wel een heel klassiek soort timbre; voor de kleine ruimte zou men echter wensen dat de fors ingrijpende slag van de tremulant een beetje terughoudender zou zijn. Naar wij vernamen is dit echter min of meer regelbaar. Het effect van de forteteklep is niet groot.

Voordat het werd afgeleverd aan de fam. Bakker stond het instrument gedurende enkele weken opgesteld in de Grote kerk te Zutphen om het te gebruiken voor opnamen van alle triosonates van J. S. Bach, gespeeld door Bert Matter. Hiervan werden musicassettes gemaakt, die verkrijgbaar zijn door overmaking van f 30,- (incl. verzendkosten) op postgiro 2601102 of Rabo-bankrekening 38.67.52.591 t.n.v. Stichting Henrick Baederorgel te Zutphen. Een deel van de opbrengst is voor de restauratie van het Walburg-orgel. De cassette is overigens niet alleen aan te bevelen vanwege de voortreffelijke uitvoering maar evenzeer als klankdocument van het orgel, dat in een grote ruimte heel wat beter tot zijn recht komt dan in de huiskamer.

5 juli – Dank zij een legaat van Ds. D. Bremmer, voorheen predikant in deze plaats, kon een nieuw orgel worden gebouwd in de uit 1982 daterende Geref. kerk te *Dwingeloo*. Het instru-

ment werd gemaakt door fa. A. Nijssen uit Wolphaartsdijk. Er was geen adviseur bij betrokken. Dispositie:

Hoofdwerk, C-f^{'''}: Prestant 8' (discant dubbel), Bourdon 16' (vanaf c⁰, c-b eiken), Roerfluit 8' (C-B eiken), Oktaaf 4', Fluit 4', Quint 3', Oktaaf 2', Mixtuur 3-4 sterk, Cornet 5 sterk discant (op verhoogde banken achter het front), Trompet 8'.

Dwingeloo, Geref. kerk (Nijssen, 1991).

Nevenwerk (dwarswerk), C-f^{'''}: Prestant 4', Holpijp 8' (C-B eiken), Gamba 8' (C-B in Holpijp), Roerfluit 4', Nasard 3', Fluit 2', Sesquialter 2 sterk (vanaf a⁰).

Tremulant (pneumatisch, in dempkistje).

Pedaal, C-f[']: Subbas 16' (eiken), Openfluit 8' (eiken), Fagot 16'.

Koppelingen: nevenwerk-hoofdwerk, hoofdwerk-pedaal.

Stemming: Kirnberger III.

De windvoorziening bestaat uit twee magazijnballen in de onderkas, nl. een kleine voorbalg

en een grotere eindbalg. Winddruk 74 mm wk. Samenstelling van de Mixtuur: C $1\frac{1}{3}$ 1 $2\frac{2}{3}$, c $2\frac{1}{3}$ 1', c' $2\frac{2}{3}$ 2 $1\frac{1}{3}$ ', c'' 4 $2\frac{2}{3}$ 2 $1\frac{1}{3}$ '. Idem Sesquialter: a⁰ $2\frac{2}{3}$ $1\frac{3}{5}$ '.

Idem Cornet: c' 8 (gedekt) 4 $2\frac{2}{3}$ 2 $1\frac{3}{5}$ '.

Frontpijpen en tongwerkbekers 30% tin. De labiale binnenpijpen zijn van 87% lood.

De intonatie is in hoofdlijnen opgezet volgens het o.i. gezonde principe van krachtige grondstemmen versterkt met afnemend sterke boven-tonen. Mede door de goed gekozen stemming kan men daarmee een vanzelfsprekend plenum opbouwen, zoals ook hier weer blijkt. Een soepele, goed dragende Subbas 16', aangevuld met een Openfluit en een Fagot 16' die er alle drie zijn mogen, zetten het klankgebouw op een hechte ondergrond. De Fagot verloopt van een donker grondtonig naar een Dulciaan-achtig timbre.

Bij dit alles zijn de manuaalprestanten toch allesbehalve fluté. Bij de Gamba treft men eigenlijk een mengvorm aan, omdat het register het timbre van een Vioolprestant heel dicht benadert. De Quint 3 voet, die nog wel een finishing touch zou kunnen gebruiken, mengt slechts matig door het schraal prestant-achtige karakter. Ook een beetje schraal en te weinig sonoor vonden wij de fluiten van het orgel, vooral die van het hoofdwerk. Holpijp 8' tezamen met Fluit 4' klinkt daardoor zuinig, bijna anno 1910. De Cornet produceert niet die homogeniteit die een 5 sterke samenstelling zou kunnen en moeten bieden; bovenin vertoont deze zelfs in het geheel geen samenhang en een wildheid die om een logische, zorgvuldige afwerking vraagt. De Mixtuur is fris maar niet opdringerig. De krachtige, boventoonrijke en bovendien goed afgewerkte Trompet draagt veel bij tot een rijkere harmonie in het plenum. Het viel ons echter moeilijk om vast te stellen vanuit welke traditie dit register is gedacht (zoals trouwens ook het orgel als geheel). Ook bij de opzet van het nevenwerk heeft men het gevoel dat de orgelmaker geheel eigen wegen is gegaan. Voor een dwarswerk is het groot te noemen, de grootste pijpen konden dan ook nauwelijks een plaats vinden. Verschillende voor de hand liggende registercombinaties op dit werk versmelten toch wat minder goed; ook in contrast tot c.q. antwoord op het hoofdwerk blijven allerlei combinaties nogal onbevredigend, zelfs in heel gewone zoals Roerfluit 8' + Oktaaf 4'

Dwingeloo, Geref. kerk. De klaviatuur van het Nijssse-orgel.

tegenover Holpijp 8' + Prestant 4'. Veel zou bij dit orgel gewonnen zijn bij een intonatie met minder open voet, ruimere kernspleet en wellicht iets hoger liggende kernen. Mogelijk speelt ook een te grote wanddikte een rol, waarbij de plaat bovendien niet naar boven toe dunner werd uitgeschaafd. Zo komt de toon een beetje vast te zitten, en ontstaat er te weinig resonans per pijp. Of men die resonans in het kader van een meer romantische intonatie volledig wil uitbuiten dan wel temmen of ombuigen in de richting van een karakterstem, kan daarna altijd nog worden gezien. Allereerst zal men echter moeten weten hoe een pijp een goede, spontane toon geeft, zich als het ware lekker in zijn vel voelt steken. De orgelmaker lijkt deze techniek hier nog niet te hebben beheerst. Wij vinden dit jammer bij de zo sympathieke benadering die toch werd gekozen. Door alles heen straalt iets van liefde voor het vak én voor de zingende kerkganger, wat door velen beslist herkend

wordt. Op deze basis moet iets goeds tot stand kunnen komen.

De kas, uitgevoerd in massief Frans eiken, is voorzien van decoratief zaagwerk voor de blinderingen. Ook de balustrade werd door de orgelmaker vervaardigd. Wij vroegen ons af, of het snijwerk boven de velden niet beter onderling verwisseld zou kunnen worden terwille van betere vlakverhoudingen en een vanuit de zijtorens doorlopende afsluiting onder de kroonlijst. Enigerlei vorm van console onder de torens zou misschien ook geen gek idee zijn. Het eenvoudige meubel past overigens wel in deze kerk, die akoestisch, zoals meestal bij moderne gebouwen, niet veel te bieden heeft.

Het toucher is wat harmoniumachtig door het ontbreken van een duidelijk drukpunt, wat men bij een niet ingevoerde eiken mechaniek niet zou verwachten. Hieraan draagt ook de eigenaardige (lelijke!) toetsmaat bij: de voortoets is hinderlijk lang. De ondertoetsen zijn belegd met been, de boventoetsen zijn van ebben.

Aan de ingebruikneming werd meegewerkt door

Ouddorp, gebouw Eben Haëzer: de klaviatuur.

de plaatselijke organisten en een zangkoor. De geluiden van het orgel werden gepresenteerd door orgelmaker René Nijssse. Het instrument vervangt een elektronium.

17 juli – In gebouw Eben-Haëzer van de Hervormde Gemeente te Ouddorp wordt een nieuw orgel in gebruik genomen. Het wordt bij deze gelegenheid bespeeld door Gerrit Chr. de Gier. Op de zaterdagmiddag daarna, 20 juli, volgt nog een concert op het nieuwe orgel door Jan Jongepier.

Gebouw Eben-Haëzer wordt tweemaal per zondag gebruikt als kerkruimte, al was het aanvankelijk daarvoor niet bedoeld. In feite is het niet meer dan een modern en comfortabel ingericht verenigingsgebouw, waar een muziekinstrument vanwege de toegepaste materialen en het relatief lage plafond maar weinig te zoeken heeft. Des te verrassender is het, in deze ruimte een orgel aan te treffen dat in elk opzicht daarmee in contrast staat. Het werd gemaakt door David Kunst, orgelmaker te Oostburg, in Vlaamse renaissance-stijl. De prachtige bewerking, het raffinement en de stijleenheden hebben hier tot een resultaat geleid dat in elk opzicht bewondering afdwingt. Hoewel volstrekt misplaatst in een 20e-eeuws industrieel geconstrueerd gebouw, treft het door prachtige verhoudingen en schone vormen, en wel zodanig dat men het voor echte renaissance zou kunnen houden als het niet zo nieuw was.

De dispositie van het instrument luidt als volgt: *Manuaal, C-f^m*: Prestant 4' (C-E en G-f^m in het front, F en Fis binnenstaand, vanaf fisⁿ op de lade), Holpijp 8' bas/discant (dichtgesoldeerde deksels, vanaf A met roeren ter lengte van het corpus), Gemshoorn 4' (alle pijpen conisch open, C-Fis eiken, rest metaal), Quint 3' bas/discant (prestantmensuur), Octaav 2', Mixtuer 3 sterk bas/discant.

Pedaal, C-d': Bourdon 16' (eiken, C-Gis in open opstelling achter het orgel, rest binnenstaand op laatjes tegen de zijwanden; C-B conisch, fis⁰-d' met parallelle wanden, vorm veranderend van conisch naar parallel tussen c⁰ en f⁰).

Tremblant.

Koppel (manuaal-pedaal).

Calcant (= motorschakelaar).

Deling bas/discant tussen c' en cis'.

Eén spaanbalg in bijruimte naast de kerkzaal. Deze balg kan wel met de hand worden opgezet, maar continue hand-windvoorziening is bij ge-